

МА Милан Радовановић, историчар

Друштвена историја у фокусу XV

Martin Sabrow (Hrsg.), *1989 und die Rolle der Gewalt*, Göttingen, Wallstein 2012, с. 428.

Пад комунистичких режима у Европи означио је суштински крај Хладног рата и почетак новог доба савремене историје. Као један од преломних тренутака 20. века био је предмет многобројних опсежних истраживања. Публикација коју је приредио Мартин Сабров овом проблему прилази са потпуно новог становишта.

У овом зборнику први пут је свеобухватно размотрено питање улоге коју је насиље одиграло у догађајима у којима су се урушили комунистички режими у европским земљама 1989. године, односно томе због чега је насиља, као таквог, једва било у револуцијама које су се одиграле у земљама Источне Европе. Тиме је дат значајан допринос разумевању целине развоја друштва социјалистичких земаља.

У укупно седамнаест у овој публикацији објављених текстова, чији су аутори водећи немачки стручњаци за проблеме савремене историје земаља Источне и Југоисточне Европе, на различите је начине приступано улози насиља у догађајима 1989. године. Разматрана је, пре свега, улога коју су у револуцији одиграле партије, партијски функционери и војска, али и последице које је ограничена улога насиља у промени режима имала у трансформацији партија и друштва после догађаја 1989. године. Пажња је посвећена и историјској условљености мирног пада комунистичких режима и краја Хладног рата у Европи, и начину на који је у истом времену насиље обележило функционисање неких ваневропских комунистичких режима.

Michael Brenner (Hrsg.), *Geschichte der Juden in Deutschland von 1945 bis zur Gegenwart: Politik, Kultur und Gesellschaft*, Verlag Beck, München 2012, с. 542.

У овој је публикацији први пут целовито приказана историја Јевреја у Немачкој после холокауста. На основу опсежних архивских истраживања, разматрана су питања улоге коју је јеврејска заједница играла у источнонемачком и западнонемачком друштву, односно како је, са досељавањем Јевреја из бивших совјетских република, немачка јеврејска заједница расла најбрже на свету.

После рата су, иако је Немачка важила за земљу у којој се сваки даљи живот јеврејске заједнице чинио немогућ, окупационе зоне представљале транзитно подручје за преживеле источноевропске Јевреје. Један део њих остао је у Немачкој и заједно са немачким Јеврејима који су се вратили из егзила, поново изградио локалне јеврејске заједнице.

Књига је формално подељена на седам већих целина, по хронолошком принципу. Еминентни стручњаци за јеврејску историју и јеврејску културу са немачких, америчких и универзитета у Израелу су анализом четири доба послератне историје Јевреја у Немачкој обрадили питања рада централних институција јеврејске заједнице и њихових чланова, става немачких власти, интеграције јеврејске заједнице у послератно немачко друштво на истоку и западу и старог и новог антисемитизма.

Birri-Tomovska Kristina, *Jews of Yugoslavia 1918-1941: A History of Macedonian Sephards*, Verlag Lang, Bern 2012, с. 304.

Југословенска јеврејска заједница између два рата била је до сада предмет већег броја значајних истраживања, управљена углавном на општи преглед живота заједнице, њеног положаја и функционисања у државноправним оквирима

Краљевине и утицаја који су политичке промене у европским земљама (пре свега успон фашизма) имале на положај југословенских Јевреја.

Књига „*Jews of Yugoslavia 1918–1941: A History of Macedonian Sephards*“ представља резултат опсежних истраживања Кристине Бири-Томовске, са Универзитета у Базелу, у архивима Македоније, Србије, Грчке и Израела. Ауторка у шест поглавља посматра живот сефардске заједнице на територији данашње Македоније на општем нивоу положаја Јевреја после Првог светског рата, регионалном нивоу у оквирима историје југословенских Јевреја и на локалном нивоу, у оквирима простора Македоније. На три наведена нивоа посматране су три различите групе проблема. На општем нивоу разматран је међународни контекст положаја националних мањина у међуратним политичким околностима. На регионалном су нивоу посматрани различити проблеми положаја македонске сефардске заједнице у оквирима југословенске јеврејске заједнице, док локални ниво нуди преглед свакодневног живота македонске јеврејске заједнице од 1912. до 1941. године, те друштвених, политичких и економских специфичности развоја ове заједнице.

Hans Rudolf Wicker, *Migration, Differenz Recht und Schmerz – Sozialanthropologische Essays zu einer sich verflüchtigenden Moderne* 1990–2010, Seismo Verlag, Zürich 2012, с. 368.

У осамнаест есеја сакупљених у овој књизи, насталих између 1990. и 2010. године, аутор разматра проблеме изучавања миграција и развоја друштва у појединачним европским земљама и на глобалном нивоу. Циљ аутора је боље спознавање промена и конфликта у савременом друштву проучавајући проблеме диференцијације, фрагментације и мобилности друштва и друштвених група.

Ханс Рудолф Викар, професор антропологије на Универзитету у Берну, у овој се публикацији на интердисциплинаран начин бави питањима миграција, миграционе политике и грађанских права, те пратећим појавама ксенофобије и мултикултуралности, које дефинишу савремене процесе интеграције и изолације усељеника. На питање изолације усељеника аутор се надовезује разматрањем специфичних проблема дискриминације, са посебним нагласком на дискриминацију у правосуђу. Проблемима

индивидуалне мотивације и интеграције у контексту транснационалних миграција посвећена је посебна пажња. Публикација је заокружена тематски независним антрополошким разматрањем проблема бола, његовим значењем у постмодерни, те друштвеном функцијом различитих посттрауматских поремећаја.

Прилазећи теми миграција на више различитих нивоа, аутор је у овој књизи успео да на свеобухватан начин одговори на велики број релевантних питања. Од посебног је значаја индивидуализација проблема везаних за миграције.

Paul Hugger, Richard Wolf, *Wir sind jemand – Gruppenfotografien von 1870–1945*, Verlag Benteli, Bern 2012, S. 312.

На прелазу из 19. у 20. век групне фотографије су биле омиљено средство помоћу кога су се чувале успомене. У њима се огледају успон грађанског друштва и свесна тежња да се остави одређени утисак. И поред огромне популарности коју су уживале, групне фотографије су истовремено дуго важиле за исувише тривијалне са недовољном уметничком вредношћу.

У средишту ове књиге Паула Хугера и Рихарда Волфа налази се велики број до сада необјављених фотографија,

углавном из породичних збирки, које осликавају швајцарско друштво на прелазу од 1870. до 1945. године. Објављене фотографије аутори су прикупили током дугогодишњег рада.

Публикација је посвећена приказивању историјског развоја групне фотографије, постепеној промени њеног стила и њено коначно претварање у својеврсну народну забаву. Аутори разматрају опадање техничког квалитета израђених групних фотографија и популарности групних фотографија уопште као један од видова постепене индивидуализације друштва. Тематски разноврсна фотографска грађа објављена у овој књизи разврстана је у десет целина, које се, између осталог, баве свакодневицом породице, ђака и студената, радника, војника и полицајаца. Пажња је посвећена и туристичкој фотографији, раду различитих удружења и културним манифестацијама.